

Algemene Directie Mededinging

JAARVERSLAG 2008

Inhoudsopgave

Inleiding

1. De prioritaire taken en opdrachten van de Algemene Directie
2. Enkele cijfers
3. De dossiers behandeld door de Algemene Directie
  - a) De prioritaire dossiers en de behandeling van de formele dossiers in het kader van de Belgische wet tot bescherming van de mededinging
  - b) Het Europese netwerk (ECN) en de internationale samenwerking
  - c) Het informele concurrentiebeleid en “advocacy”
    - het informele concurrentiebeleid
    - de informele schikkingen
    - de “advocacy”
4. De economische effecten van het Belgische mededingingsbeleid

Inleiding

Inflatie was de voornaamste bezorgdheid van de Belgische Mededingingsautoriteit en haar Algemene directie bij het vaststellen van de prioriteiten in 2008.

Ondanks de aandacht die diende te gaan naar enkele belangrijke concentratiedossiers, konden wij in 2008 de evolutie naar een breder handhavingsbeleid consolideren. Er was een toename van het aantal beslissingen van de Raad. Die beslissingen werden mogelijk gemaakt door onderzoeken uitgevoerd door de Algemene Directie onder leiding van de auditeurs. Wij zijn er ook in geslaagd om de gemiddelde duur van het onderzoek in kartelzaken die geleid hebben tot de vaststelling van een inbreuk, significant te verminderen.

Het informele mededingings- en het “advocacy” beleid werden verder ontwikkeld, samen met de inspanningen om een meer substantiële bijdrage te leveren in de Europese en internationale netwerken.

De komst van nieuwe collega's bevestigt de geleidelijke (maar nog steeds bescheiden) versterking van onze dienst. Die versterking laat toe een economische cel op te zetten om ons handhavingsbeleid en andere opdrachten te ondersteunen.

Ik wil ook de inspanningen beklemtonen van wie de dienst door moeilijke jaren hebben geleid, en daarbij mijn dankbaarheid betuigen aan Mevrouw Bernadette Crèvecoeur die met pensioen ging in 2008. Zij is een van pioniers van de Belgische mededingingsautoriteit.

Tenslotte wil ik graag alle medewerkers van de Algemene Directie danken voor wat in 2008 is bereikt. Ik hoop dat de versterking het team ook in deze onzekere tijden zal toelaten om op de ingeslagen weg verder te gaan en ondermeer om de gemiddelde duur van de procedures nog verder in te korten.

Jacques Steenbergen
Directeur generaal

1. De prioritaire taken en opdrachten van de Algemene Directie

De opdrachten van de Algemene Directie kunnen worden samengevat in twee strategische doelstellingen: (i) bijdragen tot de uitwerking en de uitvoering van een concurrentiebeleid ter ondersteuning van een duurzame economische ontwikkeling en ter bevordering van de structurele competitiviteit van de Belgische economie, en (ii) het organiseren van de Belgische bijdrage in het Europese concurrentienetwerk.

De Algemene Directie voor de mededinging behandelt daarbij drie soorten zaken:

1) De formele dossiers onder de Belgische wet op de mededinging¹

De Directeur generaal bepaalt samen met het Auditoraat de prioriteiten en modaliteiten voor de uitvoering van het beleid. De inspecteurs van de Algemene Directie voeren, onder leiding van een auditeur, de onderzoeken uit met betrekking tot de restrictieve mededingingspraktijken en het concentratietoezicht.

2) De samenwerking in het Europese net van mededingingsautoriteiten (ECN):

Deze samenwerking betreft op de eerste plaats de inbreukprocedures en de concentraties die besproken worden in de adviescomités voorzien in de Verordeningen (EG) 1/2003 en 139/2004 en met de Belgische bijdrage in de diverse ECN werkgroepen.

De Algemene Directie neemt deel aan de activiteiten van het Comité voor de mededinging van de OESO, van de ECA (de vereniging van Europese mededingingsautoriteiten) en van het ICN (het internationale netwerk van mededingingsautoriteiten).

3) Het informele mededingingsbeleid en “advocacy”:

Dit luik betreft een gevarieerde waaier aan activiteiten zoals het beantwoorden van parlementaire vragen, vragen vanwege het kabinet van de Minister, vragen die gesteld worden aan de contactpunten die vermeld worden op de website van de Algemene Directie, vragen die doorgestuurd worden door de Algemene Directie Controle en Bemiddeling of door andere diensten van de FOD Economie, de voorbereiding van regelgeving enz. Deze tussenkomsten beogen een beter begrip van de mededingingsregels bij de markspelers, en een beter begrip van de markten bij de autoriteiten. Zij kunnen soms leiden tot informele schikkingen.

---

¹ De wet tot bescherming van de economische mededinging gecoördineerd op 15 september 2006 (WBEM).

Algemene Directie Mededinging

2. Enkele cijfers.

	België 2008	België 2007	EU 2007²	NL 2007³
<i>Middelen</i>				
Personeel	34 (30) +23 (14) = 57⁴	33 (28) +24 (15) = 57⁵	239 +77 = 316⁶	+/- 210⁷
Aantal inspecteurs	28	25		
Budget of uitgaven (in miljoen EUR)	ongeveer 4,000	3,650		> 25⁸
<i>Inbreukprocedures</i>				
Onderzoeken	19⁹	17¹⁰	199	25
Inspecties ¹¹	12(2)	15	40	31
<i>Kartelprocedures</i>				
Beslissingen kartels (incl. voorlopige maatregelen)	5 +1 +20¹²	3 +3 +10¹³	8	4 +10 +11¹⁴
Beslissingen boetes	3	0	8	6

² Bron: tenzij anders vermeld: *Annual activity report 2007* en *Staff Working paper* als bijlage bij *Annual activity report 2007*.

³ Bron: NMa in cijfers, bijlage bij het jaarverslag 2007.

⁴ Beschikbaar in december 2008, incl. administratieve ondersteuning, excl. detachering bij de Europese Commissie en bij ministerieel kabinetten. Directoraat generaal (tussen haakjes de personeelsleden met universitaire graad of gelijkgesteld) + Raad (incl. het Auditoraat en de Griffie; tussen haakjes de leden van de Raad incl. de auditeurs). Voor de inspecties kan de Algemene Directie ondersteuning vragen van de Algemene Directie Controle en bemiddeling en van het ICT team van de Fod Economie. Zijn inbegrepen 3 personeelsleden van de Algemene Directie aangeworven in 2008 of die teruggekomen zijn naar de Algemene Directie, maar die effectief aantreden in januari 2009.

⁵ Zie vorige nota.

⁶ Gegevens 2006: bijlage 3 bij het *Staff Working paper* als bijlage bij het *Competition policy report 2006*. 239 voor de inbreukprocedures en 77 voor de fusiecontrole. DG Comp beschikte in 2006 over een personeelsbestand van 649 personen (de eerder vermelde staf van 316, plus 90 voor het algemeen beleid, 161 voor staatsteun en 82 voor administratieve ondersteuning).

⁷ 392 waarvan ongeveer 210 voor concurrentiebeleid (mondellinge informatie vanwege NMa).

⁸ 45,7 miljoen euro waarvan min. 25 miljoen voor concurrentiebeleid (pro rata het gebruik van personeel)

⁹ Prioritaire dossiers 1 en 2. In behandeling einde 2008

¹⁰ December 2007.

¹¹ per onderneming of beroepsorganisatie, tussen haakjes het aantal inspecties in privé woningen en gelijkaardige plaatsen.

¹² 5 beslissingen van de Raad met vaststelling van inbreuk, één beslissing van het Auditoraat ter afwijzing van de klacht en 20 beslissingen van de Raad en het Auditoraat om het dossier af te sluiten op basis van verjaring.

¹³ 3 beslissingen van de Raad met vaststelling van inbreuk, 1 afwijzing van voorlopige maatregelen en 2 beslissingen van het Auditoraat om de zaak te sluiten omdat de inbreuk niet vaststaat en 10 beslissingen waarbij het Auditoraat de zaak heeft gesloten op basis van verjaring.

¹⁴ 4 beslissingen met vaststelling van inbreuk, 10 beslissingen waarbij de zaak werd afgesloten zonder beslissing tot vaststelling van inbreuk (verslag) en 11 dossiers afgesloten wegens gebrek aan bewijzen. De cijfers maken geen onderscheid tussen de kartelafspraken en misbruik van dominante posities. De zaken die afgesloten werden zonder beslissing met vaststelling van inbreuk (verslag), werden vaak gesloten op basis van een reglement welke soms voorziet in een boete. Deze zaken zijn deels vergelijkbaar met de zaken die werden behandeld in België in het kader van het informele antitrust beleid (welke echter nooit voorziet in het betalen van boetes).

Algemene Directie Mededinging

Punten van bezwaar ¹⁵	3	3	10¹⁶	
Gemiddelde duur procedures: inbreukbeslissingen/afwijzing klachten	37m¹⁷/3m	76m¹⁸/4m	52m¹⁹	27m/1m²⁰
Leniency aanvragen	7	6	31²¹	14
<i>Misbruik dominante positie</i>				
Misbruikbeslissing (incl. voorlopige maatregelen)	0+5+4²²	1+3+5²³	2	(²⁴)
Gemiddelde duur procedures: inbreukbeslissingen/afwijzing klachten	-/20m	39m²⁵/12m	66m²⁶	23m/9m²⁷
Concentratietoezicht				
Aanmeldingen	13	20	402	108
Beslissingen met voorwaarde	3+1²⁸	0	28	

¹⁵ In de gevallen waar de Raad nog geen beslissing heeft genomen.

¹⁶ *Cartels, What's new, DG Comp website.*

¹⁷ Berekend op basis van de gevallen met beslissing van de Raad of haar voorzitter in 2008. Gemiddelde duur van het onderzoek : 24m.

¹⁸ Berekend op basis van de zaken beslist door de Raad of haar voorzitter in 2007. Gemiddelde duurtijd van het onderzoek : 59m.

¹⁹ Voor 6 procedures afgesloten in 2007 door een beslissing met vaststelling van een inbreuk. De gemiddelde duur van deze recente kartelzaken is gevoelig korter (ongeveer 36m).

²⁰ Berekend op basis van een beslissing genomen in 2007 met vaststelling van een inbreuk /afwijzing van een klacht.

²¹ 20 verzoeken om immunititeit en 11 verzoeken om reductie van het bedrag van de boetes. Source: DG Comp.

²² 5 beslissingen van het auditoraat ter afwijzing van de klacht na onderzoek en 4 beslissingen van het Auditoraat om een zaak af te sluiten na vaststelling van verjaring. Zie ook de beslissingen in kartelzaken wat betreft de beslissingen in deze laatste categorie, want bepaalde beslissingen maken geen onderscheid tussen de kartelzaken en de zaken van misbruik van machtspositie.

²³ 1 beslissing van de voorzitter van de Raad over voorlopige maatregelen, 1 beslissing van het Auditoraat ter afwijzing van de voorlopige maatregelen, 2 beslissingen van het Auditoraat ter aanwijzing dat de inbreuk niet kan worden vastgesteld en 5 beslissingen om een zaak af te sluiten met vaststelling van verjaring.

²⁴ Zie de cijfers voor de kartelzaken. De lijst van beslissingen op de website van de NMa vermeldt 5 beslissingen inzake misbruik van machtspositie .

²⁵ Berekend op basis van de gevallen met beslissing door de Raad of haar voorzitter. De enige beslissing genomen in 2007 betrof voorlopige maatregelen. Een beslissing werd genomen 8 maanden na neerleggen van de klacht. Het onderzoek duurde 4 maanden voor het 1^odeel en 8 maanden voor het bijkomend onderzoek gevraagd in het tussenvonnis.

²⁶ Op basis van 2 beslissingen met vaststelling van inbreuk. De gemiddelde duurtijd van de procedures was 61 maanden op basis van de 7 analoge beslissingen genomen sinds de inwerkingtreding van de verordening 1/2003.

²⁷ Beslissing met vaststelling van een inbreuk / afwijzing van een klacht. Berekend op basis van zaken met die beslist zijn in 2007. Het cijfer over de zaken waarbij een inbreuk werd vastgesteld betreft één zaak (zaak nr 3353). Het cijfer over de afwijzing van een klacht is misleidend. De meeste klachten worden afgewezen na een periode tussen 1 en 3 maanden..

²⁸ 3 beslissingen mbt concentraties met corrigerende voorwaarden + 1 beslissing mbt de evaluatie van remedies opgelegd door een vorige beslissing.

3. Dossiers behandeld door de Algemene Directie.

- i) *De prioriteiten en de behandeling van de formele dossiers in het kader van de WBEM.*

Bij de handhaving van de WBEM hebben wij zoals in het verleden voorrang gegeven aan de zaken die een belangrijke impact hebben op de werking van de Belgische economie en een reëel belang hebben voor de consumenten. Het belang van een interventie van de Mededingingsautoriteit voor de marktwerking wordt soms meer bepaald door de precedentwaarde van een zaak dan door de directe kwantitatieve impact van een beslissing. Bij het selecteren van zaken houden wij ook rekening met de beschikbaarheid van de bewijzen.

De inflatie was het centrale aandachtspunt in 2008. In samenwerking met de Dienst marktmonitoring binnen de Algemene Directie Economisch Potentieel van de FOD Economie²⁹ werd het initiatief genomen tot een meer pro-actief concurrentiebeleid, met de focus op die producten en diensten waarvan de prijsevolutie een golf van onrust heeft veroorzaakt vanaf de zomer 2007³⁰.

Wij hebben prioriteit gegeven aan producten en diensten:

- (i) waarvan de prijzen meer dan gemiddeld stegen, of
- (ii) waarbij de prijzen van het eindproduct/-dienst stegen terwijl de prijzen van de grondstoffen en/of onderdelen daalden;
- (iii) die veel duurder zijn in België dan in de buurlanden zonder duidelijke verklaring (er zijn weliswaar veel gegevens beschikbaar over inflatie, maar er is een gebrek aan betrouwbare informatie over prijzen),
- (iv) met speciale aandacht voor de prijzen van goedkopere producten die verkocht worden in de discount distributiekanaalen en
- (v) waarvoor de consumenten extra gevoelig zijn voor de prijsevolutie.

De gegevens van de Algemene Directie van de statistiek en een studie van de NBB toonden duidelijk aan dat aardolie, melk, eieren en graanproducten drijvers waren van inflatie³¹ (zie de tabellen in bijlage 1 en 2 voor 2007 en 2008). De nationale mededingingsautoriteiten van een klein land hebben evenwel weinig greep op de prijzen van de internationale oliemarkten. Daarom hebben wij ons in hoofdzaak geconcentreerd op de markten van voedselproducten en niet-duurzame consumptiegoederen.

Betrokken organisaties wezen verder op het feit dat consumenten bijzonder gevoelig zijn voor de prijsevolutie van sommige producten en diensten zoals: brood, diesel,

---

²⁹ De officiële benaming van het ministerie van economische zaken

³⁰ Deze inspanningen werden bemoeilijkt door het feit dat, niettegenstaande de Dienst Controle en Bemiddeling en de Algemene directie van de statistiek van de Fod Economie gedetailleerde informatie kunnen verstrekken over de inflatie, er weinig prijsinformatie beschikbaar is die de vergelijking mogelijk maakt met de buurlanden.

³¹ 'Het inflatieverloop in België': een NBB analyse op vraag van de federale regering, *Economisch Tijdschrift*, speciale editie april 2008

Algemene Directie Mededinging

stookolie, frieten, blond bier, mobiele telefonie, aardappelen, seizoensgroenten, steak en yoghurt. De inflatieperceptie heeft een negatieve invloed op het vertrouwen van de consumenten en bijgevolg op de economie in het algemeen. Wij hebben er daarom naar gestreefd om in de portefeuille behandelde zaken altijd ondermeer aandacht te hebben voor enkele van deze producten en diensten.

In het licht van deze prioriteiten kunnen wij verwijzen naar de volgende acties:

1) brood en grondstoffen:

- de Raad heeft een inbreuk op het kartelverbod vastgesteld t.a.v. de vereniging van Vlaamse bakkers Vebic: beslissing n° 2008-I/O-04 van 25 januari 2008;
- een onderzoek loopt betreffende de sector van de maalderijen;

2) distributie:

- een onderzoek loopt met betrekking tot de distributie van verzorgingsproducten;
- een onderzoek waaraan wij meewerkten betreffende detergents loopt bij de Europese Commissie;
- de problematiek van de distributie wordt behandeld in het lopend onderzoek naar kartelafspraken binnen de sector van suikerwaren en biscuits;

3) elektriciteit:

- wij wachten op de resultaten van het onderzoek van de Europese Commissie betreffende contractmodaliteiten van Electrabel. Wij zullen uit dit onderzoek de gepaste conclusies trekken wat betreft verder te ondernemen acties;
- wij hebben de uitvoering opgevolgd van eerder opgelegde corrigerende maatregelen;

4) maïsolie:

- in het licht van informatie over belangrijke prijsstijgingen werd aan de Dienst Marktmonitoring van de Algemene directie Economisch potentieel van de FOD Economie gevraagd om de beschikbare informatie te analyseren;

5) vlees:

- de Dienst Marktmonitoring van de Algemene directie Economisch potentieel van de FOD Economie heeft de opdracht gekregen van de regering om de markt van de vleesproducten te analyseren nadat ook onze dienst bijzondere aandacht had besteed aan de sector van het rundvlees in opvolging van enkele interessante contacten met betrokken partijen uit de sector. Het rapport betreffende de rundvleessector is inmiddels beschikbaar op de website van de FOD Economie. In het licht van de resultaten van deze studie zullen wij de gepaste conclusies trekken wat betreft de te ondernemen acties;

6) melkproducten:

- de Dienst Marktmonitoring van de Algemene directie Economisch potentieel van de FOD Economie heeft de opdracht gekregen van de regering om de markt van de melkproducten te analyseren nadat ook onze Dienst speciale aandacht had besteed aan deze sector in opvolging van enkele interessante contacten met enkele betrokken partijen. Deze studie is beschikbaar op de website van de FOD Economie;

Algemene Directie Mededinging

7) frieten:

- zie hierover het verslag over het informele beleid;

8) zoete producten:

- een onderzoek in deze sector werd opgestart;

9) de mobiele telefonie:

- het onderzoek van in een zaak is afgerond en de zaak is thans hangende bij de Raad voor de mededinging.

Zoals de vorige jaren hebben wij voor de uitvoering van onze inspecties samengewerkt met de agenten van de Algemene directie Controle en Bemiddeling en met het ICT team van de FOD Economie.

Voor de behandeling van de formele zaken in het kader van de WBEM worden de onderzoeken van de inspecteurs van de Algemene Directie uitgevoerd onder leiding van de auditeurs. Wij verwijzen daarom verder naar het jaarverslag van de Raad voor de Mededinging.

ii) *Het Europese netwerk (ECN) en de internationale samenwerking*

De bijdrage van de Algemene Directie aan de activiteiten van het ECN en haar bijdrage in het kader van diverse andere internationale instanties in 2008 kan als volgt worden samengevat (vergelijking met 2007³²):

ECN	2008	2007
Adviescomités		
<i>Inbreuken (Verordening 1/2003)</i>	15 vergaderingen (rapporteur in 3 zaken)	25 vergaderingen
<i>Concentraties (Verordening 139/2004)</i>	9 vergaderingen	12 vergaderingen
<i>Meetings en contacten met betrokken partijen</i>	11	4
Werkgroepen		
<i>Plenaire vergaderingen ECN</i>	3	5
<i>Vergaderingen subwerkgroepen³³</i>	36, 7 memoranda	22, 1 memorandum
<i>Ontvangst en voorzitterschap ECN</i>	1	0
<i>Vergaderingen en contacten met betrokken partijen</i>	8	1
Bijstand bij EU-inspecties	8	0
Inspecties op vraag van nationale autoriteiten	3 ³⁴	1
Antwoorden op vragen van nationale	13	11

³² De cijfers van 2007 betreffen het kalenderjaar 2007

³³ De cijfers omvatten het aantal vergaderingen mbt toekomstige regelgeving, inbegrepen de vergaderingen georganiseerd onder Verordening 1/2003 en 139/2004

³⁴ Het betreft lokaties waar wij ook een huiszoeking deden onder de WBEM.

Algemene Directie Mededinging

autoriteiten		
Vragen aan nationale autoriteiten	3	0
Vorbereiden van tussenkomsten voor het Hof van Justitie	1	1
Bilaterale vergaderingen		
<i>Met de EG</i>	5	3
<i>Met nationale autoriteiten</i>	6+2	6
OESO		
Vergadering Competition Committee	3, met 2 memoranda	3, met 2 memoranda
Werkgroepen	3, met 1 memorandum	3, met 2 memoranda
ICN		
Jaarlijkse vergaderingen	1	1
Werkgroepen	1, en 3 memoranda	0
ECA		
Jaarlijkse vergadering	1, 1 memorandum	1

De Algemene Directie heeft ondermeer memoranda neergelegd over de volgende onderwerpen:

- vorderingen inzake de vergoeding van schade veroorzaakt door een inbreuk op de mededingingsregels,
- richtsnoeren betreffende de toepassing van artikel 82 EG,
- de clementieregeling,
- prijzen en koopkracht (enquête met betrekking tot voeding en groothandel),
- getrouwheidspremies en koppelverkoop,
- verkoopsweigering,
- verbintenissen,
- de herziening van verordening 1/2003,
- de herziening van verordening 139/2004 van de Raad (concentratietoezicht),
- de herziening van verordening 1400/2002 (distributie in de autosector), en
- de toepassing van de concurrentiewetgeving in kleine economieën.

iii) het informele mededingingsbeleid en “advocacy”

Het informele antitrust beleid

De activiteiten van de Algemene Directie in het kader van het informele mededingingsbeleid en “advocacy” moeten het hefboom effect van de werking van de mededingingsautoriteit versterken.

De acties van de Algemene directie op het gebied van het informele mededingingsbeleid kunnen kwantitatief als volgt worden samengevat:

Algemene Directie Mededinging

	2008	2007
Parlementaire vragen	19	8
Parlementaire hoorzittingen	0	1
Vorbereiding van de interventies van de Minister in procedures	0	3
Wetgevende initiatieven	3	0
Vragen gesteld aan contactpersonen en vragen aan het Directie generaal³⁵ (direct of via het Auditoraat)		
<i>Totaal</i>	185	109
<i>Vragen over de WBEM (algemene uitleg)</i>	80	46
<i>Vragen over de Europese concurrentieregels</i>	12	12
<i>Vragen mbt. specifieke gevallen</i>	53	34
<i>Vragen over handelspraktijken</i>	28	9
<i>Vragen betreffende bevoegdheden van andere departementen</i>	12	24

Deze tussenkomsten van de Algemene directie betroffen de meest uiteenlopende markten en producten zoals: het onderhoud van alarmsystemen, architecten, bakkerijen, de banksector in IJsland bunkering, distributie van brandstof, van elektrisch en optisch materiaal en van vrachtwagens, elektriciteit, frieten, de groenten- en fruitsector, kredietkaarten, lokale radiostations, rijsscholen, spaarrekeningen, tarieven van luchthavendiensten, telecommunicatie enz.; en over onderwerpen zoals niet-concurrentiebedingen, legal privilege, of de berekening van het zakencijfer en de regels van het Belgische concentratietoezicht, de rechten van ondernemingen bij huiszoekingen, vorderingen tot vergoeden van schade veroorzaakt door inbreuken op de mededingingsregels, enz.

De informele schikkingen

We hebben in 2008 de inspanningen verder gezet om, samen met het Auditoraat, een informeel mededingingsbeleid te ontwikkelen met het oog op het bereiken van informele schikkingen of 'settlements'.

Vooraleer over te gaan tot een informele informele schikking, moet volgens ons worden nagegaan wat volgt:

- het moet vaststaan dat het Auditoraat niet van plan is om een formeel onderzoek te starten, maar dat de zaak een marktgedrag betreft dat toch potentieel te gevaarlijk is voor de mededinging om er geen aandacht aan te besteden,

³⁵ De vragen gesteld aan contactpersonen kunnen onderverdeeld worden in verschillende categorieën overeenkomstig het soort vraag en vragen die gesteld worden door leden van de balie (ong. 25%), bedrijven (ong. 20%), privé personen (ong. 20%), overheidsinstellingen (ong. 10%) en diverse andere bronnen zoals beroepsorganisaties, journalisten en studenten.

Algemene Directie Mededinging

- het lijkt niet aangewezen om een informele schikking te overwegen wanneer derden al belangrijke schade hebben geleden,
- wij aarzelen om een informele schikking voor te stellen indien het Auditoraat niet bereid is om een formele procedure op te starten wanneer de informele aanpak niet tot een resultaat leidt.

Een informele schikking is geen overeenkomst. In het licht van besprekingen met de Algemene directie, kunnen de partijen meedelen dat zij de betwiste praktijken zullen stopzetten en desgevallend corrigerende maatregelen (*remedies*) voorstellen. Na evaluatie van de voorgestelde maatregelen kan de Directeur generaal besluiten dat hij het niet nodig acht om de zaak verder te behandelen in het licht van de maatregelen die zijn voorgesteld.

De Algemene Directie kan aangeven dat zij slechts een informele schikking zal overwegen indien daaraan publiciteit kan gegeven worden.

Een voorbeeld van informele schikking is de schikking die werd bereikt met de vereniging van frituurzaken met het oog op het wijzigen van aanwijzingen betreffende kostprijsberekeningen op de website van de vereniging.

Wij kunnen geen verdere details of verstrekken vermits deze gevallen hoofdzakelijk informele klachten betreffen.

“Advocacy”

Hieronder een overzicht van de initiatieven die op het gebied van “advocacy” werden genomen in 2008 (in vergelijking tot 2007):

	2008	2007
Organisatie van debatten	2 Vervolg van het initiatief uit 2007 met debatten over het prioriteitenbeleid en <i>schikkingen</i>	1 Organisatie en deelname aan een « lunch-debat » van de FOD Economie met betrokken partijen over het thema « één jaar toepassing van de nieuwe wet op de mededinging 2006 »
Conferenties en deelname aan debatten	20 Georganiseerd bijv. door de balie van Brussel, het VBO en andere instellingen uit de sector, het instituut van bedrijfsjuristen, de universiteiten van Gent en van Luik.	8 Georganiseerd door de balie van Brussel, de Belgische vereniging voor de studie van het mededingingsrecht, de Europese Raad voor de juridische vraagstukken, Fordham Law School, het UCL, en het ULG
Bijdrage aan tijdschriften en bundels	12	6

Lidmaatschap van redactiecomités van gespecialiseerde tijdschriften	2	2
--	---	---

4. De economische effecten van het Belgische mededingingsbeleid

i) Inleiding

In 2007 werd voor het eerst een voorzichtige schatting gemaakt van het economische effect van het Belgische mededingingsbeleid met de nadruk op de ‘*consumer welfare*’, d.i. het globale voordeel dat de consumenten ten goede komt als gevolg van het optreden van de autoriteiten. Het directe effect van de publieke interventies bestaat op de eerste plaats uit een prijs-en allocatie effect³⁶. De aandacht gaat daarbij vooral naar de positieve effecten van het bestrijden van kartelafspraken en misbruiken van dominante posities³⁷.

De evaluatie van de controle op fusies en overnames is een meer hypothetische oefening vermits de veronderstelling moet gemaakt worden dat de partijen de prijs of andere parameters zouden wijzigen indien de mededingingsautoriteit de fusie of overname niet had verboden of aangepast. Daarom wordt het concentratietoezicht niet weerhouden in de berekening van het nuttige effect in dit jaarverslag.

Bij dit alles moet opgemerkt worden dat het nuttige effect van de werking van de mededingingsautoriteit en met name van de Algemene directie niet beperkt is tot het direct kwantificeerbaar effect van de zaken waarin een inbreuk werd vastgesteld:

- er wordt algemeen aangenomen dat het indirecte effect van een beslissing belangrijker is dan het directe ondermeer omwille van het afschrikkende effect van deze beslissingen; volgens een recente Britse studie van het OFT is het ‘deterrent effect’ minstens even groot – tot zelfs 3 maal groter - als het direct economische effect van het concurrentiebeleid³⁸;

³⁶ Het prijseffect is het gunstig prijsverschil dat is ontstaan na het optreden door de autoriteiten, vermenigvuldigd met de afgezette hoeveelheid ; het allocatie-effect is de wijziging in de verkochte hoeveelheden ten gevolge van o.a. de prijsaanpassing. Het negatief allocatie-effect tgv sub-optimale prijzen, innovatie e.a. wordt het zgn ‘dead weight loss’ genoemd.

³⁷ De impact van het concurrentiebeleid op het prijszettingsgedrag van bedrijven kan worden gemeten door de prijs-kost margines (PKMs); de analyse van de PKM’s voor de verwerkende nijverheid in de Verenigde Staten werd bv. gemaakt voor de periode 1960-1996 waaruit bleek dat deze PKM’s lager waren wanneer het concurrentiebeleid strenger was, en dezelfde studie stelt vast dat PKM’s hoger liggen in die landen die een toleranter beleid voeren tegenover kartels: “the dynamic effect of competition on price cost margins and innovation”, Frédéric Warzynski, Kuleuven, 2003.

³⁸ “The deterrent effect of competition enforcement by the OFT”, OFT, NMA conference on measuring the effects of competition law enforcement, October 2007, discussion paper OFT March 2008. Dezelfde studie van het OFT heeft kunnen aantonen dat in de periode 2000- 2006 voor ieder kartel waarbij de autoriteit een inbreuk heeft vastgesteld de betrokken bedrijven 5 geplande

- ook het informele mededingingsbeleid draagt bij tot een beter mededingingsklimaat, en misschien in al zijn dimensies met inbegrip van de *advocacy* niet minder dan het formele mededingingsbeleid; het formele beleid blijft evenwel de hoeksteen waar het nuttige effect van het informele beleid afhankelijk van is;
- de Belgische autoriteit levert zijn bescheiden maar reële bijdrage tot het bereiken van het nuttige effect van het mededingingsbeleid van de Europese Commissie;
- naast deze 'statische' kwantitatieve effecten gaat van concurrentie ook een prikkel uit naar innovatie en kwaliteit van de producten, zowel product- als procesinnovatie, maar deze effecten zijn voor evidente redenen veel moeilijker objectief meetbaar, zodat deze uit praktische overwegingen buiten beschouwing worden gelaten, enz.

ii) *Methode*

De Europese Commissie schat het nuttige effect van haar beslissingen in op basis van de veronderstelling dat het economische effect van een kartelbeleid 10% bedraagt van de totale waarde van de goederen en diensten die getroffen worden door de kartelinbreuk³⁹.

Wij gaan er van uit dat dit effect gedurende ten minste twee jaar na de beslissing merkbaar is.

In de zaak *Banksys*⁴⁰ beschikken wij over meer concrete cijfers over de directe impact van de beslissing zoals toegelicht in het Jaarverslag 2007. In deze zaak hebben wij de 10% raming dus niet toegepast.

In de zaak *VEBIC*⁴¹ heeft een recent onderzoek van Test-Aankoop (februari 2009) vastgesteld dat de prijs van een standaard brood is blijven stijgen sinds de liberalisering van de broodprijs in 2004 tot vandaag. Wij hebben daarom geen rekening gehouden met deze zaak.

Bij de kwantificering van economische effecten is gebruik gemaakt van vertrouwelijke informatie verstrekt door de partijen in de afzonderlijke zaken. Hierdoor is het niet mogelijk om de resultaten per individuele casus te publiceren en zal het effect voor de verschillende zaken in een globaal cijfer worden weergegeven.

---

kartelovereenkomsten niet hebben uitgevoerd ofwel hebben gewijzigd om te voldoen aan de Britse mededingingswetgeving (ratio 5/1).

³⁹ Zie managementplan 2009 van DG Comp, blz. 19-21: ‘...de 10% grens is gebaseerd op een analogie met de SSNIP-test (Small but significant and non-transitory increase in price); zie ook “...objective assessment based on hard evidence is not possible for deterrence effects or for the effects of enforcement against single competitor exclusionary conduct. For cartels, the available evidence suggests that price effects are substantial: at least 10% on average.”, ‘assessing the effects of antitrust enforcement in the US’, Gregory J. Werden, antitrust division US department of justice, workshop on measuring the effects of competition law enforcement, NMA conference October 2007.

⁴⁰ Beslissing Raad voor de Mededinging nr 2006-I/O-12 van 31 augustus 2006.

⁴¹ Beslissing Raad voor de Mededinging nr2008-I/O-4 van 25 januari 2008.

iii) *Kartelafspraken*

De volgende zaken werden in aanmerking genomen (voor een beschrijving verwijzen we naar het jaarverslag van de Raad voor de Mededinging):

° *De zaak Bayer AG/ Ferro Belgium/ Lonza*⁴²

De partijen die veroordeeld werden in deze zaak zijn de enige producenten van het betrokken chemisch product die actief zijn op de Europese markt. De beslissing betreft echter een kleine niche markt.

De beslissing betreft prijsafspraken via uitwisseling van prijsinformatie en prijsgedragingen met het oog op het behoud van de onderling afgesproken verkoopvolumes per klant of per regio. Dit zijn de meest schadelijke vormen van kartelafspraken vermits er een onmiddellijk prijseffect optreedt. Het onderzoek wees uit dat de partijen een compensatiesysteem opgezet hadden om het behoud van de afgesproken prijzen en marktaandelen te verzekeren.

De inbreuk stond vast: de betrokken partijen hebben het bestaan van de kartelafspraken erkend in een clementie procedure.

° *De zaak Review/ Associatie van Interieurarchitecten*⁴³

Een Vlaamse vereniging van interieurarchitecten nam in een deontologische code minimumerelonen op met de intentie tarieven te harmoniseren. Het minimumtarief werd door de interieurarchitecten voor de rechtbanken ingeroepen om de betaling van erelonen door klanten af te dwingen.

° *De zaak ISC/ FAB/ Test-Aankoop*⁴⁴

De Belgische federatie van professionele autorijscholen publiceerde richtprijzen en kostencalculaties voor rijlessen met de bedoeling om de tarieven in de sector te harmoniseren en prijsverhogingen te coördineren. Een enquête van de verbruikersunie Test-aankoop stelde vast dat de meerderheid van de Belgische rijsscholen (circa 80%) identieke tarieven hanteerde.

° *De zaak Orde der dierenartsen*⁴⁵

De Orde der dierenartsen legde minimumhonoraria op en verspreide daarover een tarievenboekje. De Orde legde ook tuchtsancties op bij het niet respecteren van deze minima, met inbegrip van het verbod om het beroep verder uit te oefenen.

Deze beslissing is genomen in augustus 2007 en heeft dus nog effect gesorteerd in 2008.

---

⁴² Beslissing van de Raad voor de Mededinging nr 2008-I/O-13 van 4 april 2008.

⁴³ Beslissing van de Raad voor de Mededinging nr 2008-P/K-45 van 25 juli 2008.

⁴⁴ Beslissing van de Raad voor de Mededinging nr 2008-P/K-43 van 7 juli 2008.

⁴⁵ Beslissing van de Raad voor de Mededinging nr 2007-I/O-19 van 21 Augustus 2007.

°De zaak *Banksys / Unizo / FNUCM*⁴⁶.

In het jaarverslag van vorig jaar werd speciale aandacht besteed aan deze zaak omdat de interventie van de Raad er heeft voor gezorgd dat Banksys haar tarieven in 2007 effectief heeft aangepast om de discriminatie tussen de diverse gebruikers weg te werken.

Vermits in 2007 slechts de helft van het totale aantal gebruikers van betaalterminals gebruik gemaakt hebben van deze nieuwe lagere tarieven (de aanpassing gebeurde niet automatisch) was het aangewezen om het volledige effect van de genomen beslissing in 2008 verder te evalueren. In 2008 hebben in totaal 26700 gebruikers kunnen genieten van de nieuwe tariefformules, waardoor het positieve prijseffect van de opgelegde maatregelen in 2008 kan worden geraamd op 3 025 264 euro.

iv) Besluit

Wanneer wij de hier beschreven methode, die de Europese Commissie conservatief acht, toepassen op de kartelinbreuken die de Raad vast stelde in 2007 en 2008, kan het positieve effect in 2008 geraamd worden op 45,425 miljoen euro.

---

⁴⁶ Beslissing Raad voor de Mededinging nr 2006-I/O-12 van 31 augustus 2006.

Bijlage 1

CPI (2004 = 100)		Inflatie(%) 09/2006 - 11/2007
1112	Half magere melk – milk	32%
	Bloem – flower	24%
	Eieren – eggs	24%
	Boter – butter	21%
2037	LPG	20%
1036	Stookolie – heating fuel	19%
6	Spaghetti	19%
1067	Diesel	15%
	Fruitsap – fruit juice	14%
1557	Benzine eurosuper	11%
	Speciaalbrood (900g) – bread	11%
	Rijst – rice	10%
31	Kaas – cheese	8%
	Waterverbruik - water	6%
	Fruit	6%
	Vis – fish	6%
	Margarine	5%
7694	Electriciteit	4%
	Vlees – meat	3%
7696	Gas	-3%
2261	Groenten – vegetables	-3%
	Drukwerkinkt – printers ink	-4%
	GSM – mobile phones	-5%
	Olijfolie – olive oil	-5%
1953	Personal computer	-10%
	DVD recorder	-12%
	Gesprekken GSM	-15%
2079	Camcorders	-19%
2254	Aardappelen – potatos	-24%
1916	Kleurtelevisie - colour television sets	-31%

Bijlage 2

CPI (2004 = 100)		Inflatie (%) 11/2007 - 11/2008	Variatie in inflatie 2007>2008
	Maisolie - mais oil	50%	
7696	Gas	42%	+45
	Huur vacantiewoningen – renting holiday homes	36%	
	Pudding (poeder)	25%	
	Rijst – rice	24%	+14
7694	Electriciteit - electricity	22%	+18
	Bloem – flower	20%	-4
6	Spaghetti	19%	-
	Vliegticket – plane tickets	17%	
	Margarine	15%	+10
	Champagne	14%	
1533	Autobatterijen – car batteries	14%	
	Groenten in blikjes – tinned vegetables	12%	
31	Kaas – cheese	9%	+1
	Reizen – traveling abroad	8%	
	Water	7%	
	Bronwater - mineral water	5%	+1
	Vlees – meat	4%	+1
227	Tabak – tabaco	3%	
1866	Brood – bread	3%	-8
	Fruit	-1%	-7
2254	Aardappel – potatoes	-2%	+22
1112	Halfmagere melk– milk	-3%	-27
2101	Bankdiensten – banking services	-4%	
	Gsm gesprekken	-5%	+10
	Diepvriesfrietjes – frozen french fries	-5%	
1036	Stookolie - heating fuel	-8%	- 27
1067	Diesel	-9%	-24
2261	Groenten – vegetables	-11%	-8
2040	Health care	-13%	
2147	Digitale camera's – digital cameras	-13%	
	Benzine superplus	-14%	
1953	Personal computer	-14%	-4
2079	Camcorders	-14%	+5
1557	Benzine eurosuper	-15%	-26
1916	Televisies – colour television sets	-16%	+15
2037	LPG	-22%	-44